

گزارش

بازار ارز توافقی، که به گفته رئیس کل بانک مرکزی به زودی کار خود را آغاز می‌کند، قرار است به تالار و سامانه‌ای تبدیل شود که افراد مختلف و تجار بتوانند از طریق آن به‌صورت توافقی و حراجی، نرخ ارز مبادله شده بین یکدیگر را تعیین کنند. این بازار به گفته برخی کارشناسان اقتصادی می‌تواند به کاهش دخالت بانک‌ها و متعادل شدن قیمت ارز منجر شود.

محمدرضا فرزین، رئیس کل بانک مرکزی، در روزهای اخیر از راه‌اندازی و آغاز به کار بازار توافقی ارز در آینده نزدیک خبر داد. بر این اساس، قرار است نرخ ارز توافقی در قالب یک سامانه، و به وسیله حراج، تعیین و این ارز بین متقاضیان عرضه شود.

رئیس کل بانک مرکزی در صبحانه کاری با اعضای مجمع کارآفرینان کشور ضمن تشریح سیاست جدید ارزی بانک مرکزی، گفته است: «سیاست ارزی بانک مرکزی در حال حاضر این است که نرخ ارز نیما متناسب با متغیرهای بنیادین اقتصادی تغییر کند. سامانه بازار ارز توافقی که هم‌اکنون به‌صورت آزمایشی فعالیت می‌کند به‌زودی برای تمامی فعالان و متقاضیان در دسترس خواهد بود و وارد فاز عملیاتی می‌شود.»

به گفته رئیس کل بانک مرکزی، سامانه بازار ارز توافقی در بانک مرکزی با بهره‌گیری از بهترین متخصصان فناوری اطلاعات در کشور در یک سال گذشته ایجاد و راه اندازی شده است.

ارز نیمایی هم به بازار توافقی می‌رود

اما درباره سرنوشت ارز نیمایی پس از روی کار آمدن بازار توافقی ارز، فرزین توضیح داده: «آنچه هم‌اکنون در قالب ارز توافقی در جریان است حاصل توافق میان دو نفر است که با چانه‌زنی به توافقی می‌رسند اما در سامانه طراحی شده در بازار، حراج صورت می‌گیرد و نرخ تعیین می‌شود. تلاش بانک مرکزی نیز بر این است که بازار نیما به بازار ارز توافقی منتقل شود و نرخ نیز در این بازار تعیین شود.» رئیس کل بانک مرکزی در عین حال تأکید کرده است: «نرخ ارز در بازار توافقی بر اساس مکانیسم عرضه و تقاضا شکل می‌گیرد. بانک مرکزی هم بخشی از ارز خود را در آنجا عرضه خواهد کرد. تلاش می‌کنیم تا نرخ در یک کانال حرکت کند.»

او با بیان اینکه با شروع به کار سامانه بازار ارز توافقی، امکان مبادله ارز برای تمام فعالان اقتصادی فراهم

کمبود و قطعی انرژی شامل گاز و برق که امسال تشدید شده است، خسارات بسیاری به صنایع زده و حال بسیاری از فعالان عرصه صنعت بر این نکته تأکید دارند که در چنین شرایطی لازم است دولت برای جبران ضرر وارد شده به صنایع مختلف، بسته حمایتی کاملی پیش‌بینی و ارائه کند. آرمان خالقی، دبیرکل خانه صنعت، معدن و تجارت ایران در گفت‌وگو با «آتیه نو» به تشریح وضعیت صنایع در ماه‌های پیش‌رو از منظر تأمین انرژی و راهکارهای حل مشکل کمبود انرژی (گاز و برق) پرداخت که مشروح آن را در ادامه می‌خوانید.

● **با توجه به رسیدن فصل سرما و اهمیت مسئله تأمین انرژی برای صنایع، به‌نظر شما هم‌اکنون وضعیت واحدهای تولیدی چگونه است و چه مشکلاتی دارد؟**

- تأمین گاز مصرفی بخش تولید با توجه به مضیق‌ه‌ای که در سال‌های اخیر وجود داشته، به‌گونه‌ای بوده که در سال‌های گذشته همواره در فصل سرد سال با قطعی گاز در بخش تولید و صنایع مواجه بوده‌ایم. معمولاً در زمان کمبود، اولویت قطعی به بخش تولید داده می‌شود، در صورتی که اصلاً این اتفاق نباید رخ دهد که به واسطه نبود انرژی، بخش تولید با خدشه مواجه شود. اما این قطعی‌ها در گاز و برق در سال جاری نیز رخ داده و نسبت به سال‌های گذشته تشدید هم شده است.

همچنان به‌نظر می‌رسد که نیروگاه‌های گازی کشور که برای تولید برق از آن‌ها استفاده می‌شود، امسال نیز با مشکل تأمین گاز مواجه خواهند شد. یکی از راه‌ها این است که در این شرایط سوختشان را به مازوت تغییر دهند تا مشکل برق به وجود نیاید که این اقدام تبعات خودش را دارد و موجب کاهش تأمین انرژی برق واحدهای تولیدی به‌صورت هم‌زمان می‌شود.

البته از نظر منابع گازی که مشکلی وجود ندارد، بحث سر این است که برای زیرساخت‌هایی که در حال حاضر وجود دارد و می‌دانیم که گاز مورد نیاز کشور را تأمین نمی‌کند، تا چه اندازه در راستای بازسازی، نوسازی، تأمین کسری تجهیزات برق و

می‌شود، یادآور شده است: «بانک مرکزی نقش ناظر را در این بازار ایفا خواهد کرد و تنها در صورت نیاز، اقدامات سیاستی خود را با ورود به بازار به‌عنوان عرضه‌کننده ارز اجرا خواهد کرد.»

فرزین چارچوب سیاست‌گذاری نرخ ارز را نرخ شناور دانسته و بیان کرده است: «نرخ شناور به معنای رهاشدگی در بازار ارز نیست. در همه کشورها بانک مرکزی با استفاده از ابزارهای اقتصادی به کنترل و مدیریت نرخ ارز شناور مبادرت می‌کند و ما نیز از این قضیه مستثنی نخواهیم بود.»

این مقام مسئول با اشاره به اینکه هم‌اکنون ۴۰ درصد ارز نیز در بازار ارز توافقی بین واردکننده و صادرکننده ارزش‌گذاری می‌شود، گفته است: «در این قالب، صادرکنندگان ارز خود را با نرخ توافقی عرضه می‌کنند و حتی به تولیدکنندگان صادرکننده نیز اجازه داده شده تا واردات اقل‌مورد نیاز خود را از این محل انجام دهند. این اقدام با هدف حذف بوروکراسی‌های زائد در فرایند تأمین ارز انجام شد و تنها محدودیت اعمال شده در این زمینه ممنوعیت جابه‌جایی منابع ارزی بین صنایع مختلف بود که این تصمیم با هدف عدالت تأمین ارز در صنایع مختلف اتخاذ شد.»

درآمدزایی شرکت‌های صادرکننده

کارشناسان اقتصادی در بخش‌های مختلف نگاه مثبتی به ایجاد بازار توافقی ارز دارند. محسن زارعیان، کارشناس بازار سرمایه در این باره معتقد است که حذف نرخ ارز نیما و ایجاد بازاری کارا در مورد ارز توافقی، می‌تواند باعث

رئیس کل بانک مرکزی از ایجاد بازار توافقی ارز خبر داد

زمانی برای تغییر ارز نیمایی

افزایش درآمدزایی شرکت‌های صادرکننده بورسی شود. او می‌گوید: «این بازار منافع تولید و صادرات را نصیب تولیدکننده و سهام‌داران می‌کند. در سال‌های اخیر ارز چندنرخ‌نی تنها کمکی به تولید نکرده، بلکه باعث ناامیدی تولیدکننده و در نتیجه نبود برنامه‌ریزی برای توسعه فعالیت‌های تولیدی و تقویت زیرساخت‌های آن شده است.» به گفته این فعال بازار سرمایه، با اصلاح این سیکل معیوب و روند اشتباه از طریق بازار توافقی ارز، به شرط آنکه به شناسایی نرخی واقعی و نزدیک به نرخ آزاد منجر شود، می‌توانیم شاهد افزایش درآمد شرکت‌های صادرکننده و به تبع آن امکان رشد تولید و افزایش ظرفیت‌های تولیدی باشیم.

زارعیان افزایش انگیزه سرمایه‌گذاری و رونق کسب‌وکارها را دستاورد دیگر تأسیس بازار ارز توافقی اعلام کرده و توضیح می‌دهد: «با ارزآوری بیشتر، شاهد تعادل پایدارتری در منابع ارزی و نرخ ارز و در نتیجه کاهش تورم خواهیم بود.»

زمینه‌ساز تسهیل عرضه و تخصیص ارز

احسان قمری، کارشناس و تحلیل‌گر اقتصادی، درباره مزایای راه‌اندازی تالار توافقی ارز گفت: «بر اساس اطلاعات موجود، بانک مرکزی به‌زودی تالاری با بازار توافقی ارز را افتتاح خواهد کرد تا صادرکنندگان خُرد بخش خصوصی که ارز حاصل از صادرات خود را در سامانه نیما عرضه می‌کنند قادر باشند ارز‌های صادراتی خود را در بازار توافقی عرضه کنند.»

او ادامه داد: «در طول سال‌های گذشته صادرکنندگان

اقتصاد

خرد، به‌خصوص صادرکنندگان بخش خصوصی که سالانه در حدود ۸ تا ۹ میلیون دلار صادرات دارند، نسبت به عرضه ارز خود در سامانه نیما شکایت داشته و اعلام کرده بودند نرخ‌های موجود در سامانه نیما چندان منصفانه نیست.»

قصری در عین حال با تأکید بر اینکه اگر نظارتی بر بازار توافقی ارز نباشد، نرخ جدیدی به نرخ‌های متعدد بازار ارز افزوده می‌شود، یادآور شد: «نگاهی به گذشته نشان می‌دهد در سال ۱۴۰۰ بانک مرکزی تالار دوم را برای عرضه ارز صادرکنندگان خشکیار به واردکنندگان موبایل طراحی کرد که نه‌تنها استمرار نیافت، بلکه در نهایت این استنباط ایجاد شد که نرخ جدیدی به نرخ‌های موجود در بازار اضافه خواهد شد؛ لذا باید دقت شود بازار ارز توافقی کارکردی در جهت ایجاد نرخی جدید نداشته باشد.»

قصری اضافه کرد: «قطعاً راه‌اندازی تالار توافقی ارز، مزایای متعددی دارد که منجر به بالا رفتن سرعت عرضه و تخصیص ارز، کاهش دخالت بانک‌ها و متعادل شدن قیمت ارز می‌شود. در صورتی که این بازار به‌خوبی فعالیت کند، خالی فروشی به حداقل خود خواهد رسید؛ زیرا واردکننده حتماً باید ریال خود را به حساب مرکز معامله طلا و ارز ایران واریز کند، پس بابت اینکه ریال وجود دارد اطمینان حاصل می‌شود.»

او اضافه کرد: «امیدواریم نرخ بازار توافقی با نظارت بانک مرکزی باعث شود صادرکنندگان خوشنام بخش خصوصی فعالیت بیشتری انجام داده و معوقات و مانده تعهدات ارزی که شاید در حال حاضر ۲۰ میلیارد دلار باشد و بخش اعظم آن در اختیار صادرکنندگان بخش خصوصی است کاهش یابد. در این صورت، زمینه برای تسهیل ورود ارز به کشور فراهم می‌شود و در نهایت سیاست توسعه صادرات و مدیریت واردات به بهترین شکل ممکن رقم می‌خورد.»

بازار توافقی ارز که به گفته مدیران اتاق بازرگانی ایران با پیگیری آن‌ها و هماهنگی بانک مرکزی از مردادماه امسال مطرح شد و به زودی راه‌اندازی می‌شود، می‌تواند تنظیم‌کننده و ترمزی باشد برای نوسانات ارزی در بازار، به شرط آنکه به باور اقتصاددانان، ساز و کار اجرایی و نظارت بر این بازار به‌گونه‌ای باشد که به جای کم کردن تعدد نرخ‌های موجود، به نرخی مستقل از نرخ‌های بازار ارز تبدیل نشود.

حالا و با این شرایط باید دید این بازار جدید تا چه اندازه می‌تواند درمانی برای سوداگری در بازار ارز و تکانه‌های گاه و بی‌گاه آن در شرایط مختلف باشد و آیا دولت و متولیان بازار ارز می‌توانند تکیه‌گاهی مطمئن برای تجار و متقاضیان ارز فراهم کنند.

چنین طرح‌هایی روی کاغذ امکان‌پذیر باشد اما تولیدکننده محدودیت‌های مالی، فنی و زمانی برای اجرای آن دارد. بنابراین دولت و متولیان تأمین سوخت واحدهای تولیدی باید به این مسائل توجه کنند.

● **به نظر شما دولت در کوتاه‌مدت و برای امسال چه کاری برای تأمین انرژی و جبران کسری و کمبود تولید می‌تواند انجام دهد تا در این شرایط به تولیدکنندگان و صاحبان صنایع کمک کند؟**

به اعتقاد من باید مصارف کشور را مورد بازبینی قرار دهیم. در حال حاضر خیلی مصرفانه انرژی را در کشور مصرف می‌کنیم. به بیان دیگر باید روی مسئله بهینه‌سازی مصرف انرژی در کشور تمرکز کنیم. از طرفی پدیده‌ای به نام قاچاق سوخت در کشور وجود دارد. برای برق نیز باید تأمین کرد؛ یعنی از نظر فنی و سرمایه‌گذاری‌های لازم در حوزه تأمین گاز با برای سوخت‌های جایگزین چه تمهیدی در نظر گرفته خواهد شد. در این صورت به شرکت‌ها اعلام می‌کنیم به‌عنوان مثال مشعل‌هایشان را دو سوخته کنند و سوختشان را تأمین می‌کنیم. البته نباید سخت‌گیری‌های کنونی در تأمین سوخت مایع مانند گازوئیل وجود داشته باشد. اگر قرار باشد از این راه‌کار استفاده شود، باید حتماً ذخایر لازم در منابع پیش‌بینی شده، ایجاد شود تا در روزهایی که گاز فراهم نیست، واحدها بتوانند از آن استفاده کنند. با توجه به کمبود نقدینگی واحدهای تولیدی، خریداری و نگهداری سوخت مورد نیاز برای آن‌ها مشکلاتی به همراه دارد که باید برای آن تدابیری اندیشیده شود. در واقع جهت ایجاد تغییرات در واحدهای تولیدی، باید کمک کرد و منابع مالی مورد نیاز را فراهم آورد. به‌عنوان مثال اگر به صنایع برای تأمین برق اعلام کنیم که نیروگاه کوچک‌مقیاس یا سلول‌های خورشیدی ایجاد کنند، باید بدانیم اجرای چنین طرح‌هایی نیاز به سرمایه‌گذاری دارد و مستلزم امکانات فنی است. یک شرکت برای اجرای طرح‌های جبرانی مانند ذخیره‌سازی سوخت مایع باید در فصل تابستان سوخت مایع را ذخیره کند و تا روزی که می‌خواهد آن را مصرف کند، چندین ماه صبر کند. شاید اجرای قالب بسته‌ای همه این مسائل را ببیند و در نظر بگیرد.

۹

atiyeno.ir

یادداشت

دورنمایی از روابط تجاری ایران و لبنان

ابراهیم محمد رضا زاده

رئیس بازرگانی ایران در لبنان

روابط تجاری ایران و لبنان در حالت کلی مثبت ارزیابی می‌شود و برای اولین بار در سال ۲۰۲۲ با افزایش ۲.۵ برابری صادرات به این کشور، شاهد رکوردشکنی در حجم صادرات به لبنان بودیم. با وجود این، همچنان سهم ایران از بازار لبنان رقمی اندک است؛ چراکه طی ۲۰ سال گذشته بازارهای وارداتی این کشور هر ساله ۱۷ تا ۲۰ میلیارد دلار کالا را در خود جای داده‌اند که سهم ایران طبق آمارهای رسمی تنها ۱۱۲ میلیون دلار بوده و عدد ناچیزی ارزیابی می‌شود.

در این میان برخی کالاهای ایرانی نیز برای برندینگ دوباره و ارسال از لبنان به سایر کشورها وارد لبنان شده‌اند که در نهایت با احتساب آن‌ها می‌توان گفت صادرات غیررسمی ما به لبنان ۵۰۰ میلیون دلار بوده است. در قیاس با سایر بازارهای صادراتی ایران، لبنان جذابیت‌های خاصی دارد که طی سالین گذشته کمتر به آن‌ها توجه شده است. میزان واردات این کشور چهار برابر ترکمنستان و افغانستان، پنج برابر سوریه و دو برابر بلاروس، ارمنستان و ونزوئلاست.

وسعت این کشور در نهایت در حد استان گیلان یا قم و جمعیت آن نیز حدود پنج میلیون نفر است. با این وجود حدود ۱۳ میلیون لبنانی در کشورهای مختلف جهان سکونت دارند که شغل بسیاری از آن‌ها تجارت است. با توجه به خوشنام بودن لبنان در میان کشورهای عرب و آفریقایی می‌توان از این ظرفیت در راستای توسعه صادرات بهره گرفت. در قیاس با جمعیت لبنان این کشور در حوزه‌های مختلف صرفاً مصرف‌کننده است و غیر از کشاورزی تولید خاص دیگری ندارد. با وجود این حدود ۱۵ درصد بازار آفریقا در دست لبنان است و حدود ۲۵۰ هزار تاجر این کشور در آفریقا مشغول فعالیت هستند که می‌توان از این فرصت در راستای صادرات محصولات ایرانی استفاده کرد. همچنین با توجه به حضور تجار لبنانی در آمریکای لاتین، برزیل و آفریقا از طریق آن‌ها امکان بازاریابی برای محصولات ایرانی که ری‌برند شده‌اند، وجود دارد.

این کشور به دلیل دسترسی به دریای مدیترانه می‌تواند حلقه وصل ما باشد. البته اکنون نیز از طریق عراق به سوریه و لبنان و دریای مدیترانه راه داریم اما از طریق لبنان با توجه به دسترسی آن به دریای مدیترانه می‌شود به ۲۲ کشور یعنی اتحادیه اروپا و شمال آفریقا متصل شد.

داشتن موافقت‌نامه تجارت آزاد با چهل کشور دنیا از دیگر ظرفیت‌های قابل بهره‌برداری لبنان است. بر اساس این قابلیت، انجام تولید مشترک با لبنان یک مزیت بزرگ خواهد بود که باعث می‌شود محصول نهایی با تعرفه صفر توان ورود به بسیاری بازارها از جمله اتحادیه عرب یا اتحادیه اروپا و آمریکا را داشته باشد به‌ویژه آنکه میان دو کشور نیز برای تردد نیاز به دریافت وادیه نیست. در این سال‌ها بر روی این نکته تأکید نشده که حضور مستقیم و مستمر در بازار لبنان چه ثمراتی به همراه دارد. به عبارت دیگر حضور مستقیم و مستمر در کنار بازاریابی و ایجاد فروشگاه در این کشور موجب خواهد شد دسترسی به محصولات ایرانی به مراتب ساده‌تر شود. البته طبیعی است که در شرایط تحریم‌های فعلی بسیاری شرکت‌های چندملیتی برای کار کردن با ایران دچار موانعی باشند. لبنان نیز به‌عنوان کشوری که در ۲۰ کشور مختلف دنیا دفتر و نمایندگی دارد سعی دارد از ریسک‌ها جلوگیری کند اما بی‌شک با ایجاد کنسرسیوم‌های متعدد و راه‌اندازی انبار و فروشگاه در این کشور می‌توان شرایط بهتری فراهم کرد، چراکه ورود شرکت‌ها به‌تنهایی تأثیر چندانی در این بازار نخواهد داشت و برای پیشرفت کار نیاز به فعالیت کنسرسیوم‌های مختلف است.

